

De stippeltweedraadworm in Nederland

Godfried van Moorsel, Ecosub / Stichting ANEMOON

De laatste jaren worden er regelmatig nieuwe borstelwormen voor Nederland gemeld. Dit keer gaat het over een vertegenwoordiger van de soortenrijke familie van de Spionidae, wormen met twee lange gegroefde vangdraden, zogenaamde palpen. Hiermee verzamelen ze voedsel uit het zeewater of vanaf de omringende bodem en bouwen ze woonbuisjes. Binnen de Spionidae vormen de *Polydora*-achtigen een groep van ruim 175 soorten. Het zijn kleine wormen met als kenmerk een bijzondere serie stekels bovenin het 5e segment. Onderin zien we bij de meeste soorten haken vanaf het 7e segment maar bij het genus *Pseudopolydora* pas vanaf het 8e segment en een ander kenmerk is de hoefijzervormige plaatsing van de stekels in het 5e segment. In Nederland was van dit geslacht alleen *P. pulchra* bekend, maar twee jaar geleden werd in Zeeland ook *P. paucibranchiata* ontdekt.

Naamgeving en kenmerken

De geslachtsnaam '*Pseudopolydora*' werd ooit bedacht voor een soort die op een echte *Polydora* leek, pauci en branchia staan respectievelijk voor weinig en kieuwen. Die staan van het 7e tot ongeveer het 25e segment. De soort wordt verder gekenmerkt door een afgeronde kop, bij *P. pulchra* is deze min of meer ingesneden. Voorts reikt de 'kruin' achter de kop tot het eind van het 3e segment, bij *P. pulchra* slechts tot het begin van het 2e segment. Bij *P. paucibranchiata* zijn de palpen transparant met op regelmatige afstand geelwitte vlekjes, vandaar de Nederlandse naam 'Stippeltweedraadworm'.

Ontdekking en verspreiding

Pseudopolydora paucibranchiata werd in 1937 beschreven uit Japan. Daarna verscheen de soort ook in Californië (1951), Nieuw Zeeland (1971), Australië (1973) en de Middellandse Zee (Turkije - 1997). In Noordwest-Europa werden wormen die mogelijk betrekking hadden op *P. paucibranchiata* in 1958 en 1960 voor het eerst gemeld van de Schotse westkust. In 1979 volgde een vondst in het Oslofjord. In de periode 1980-'85 werd de worm gemeld in het noorden van de Noordzee, in 1987 bij de Faeröer en in 1991 in Midden-Noorwegen. In de jaren 80 dook de soort ook op in Noord-Spanje. Wel zijn er aanwijzingen dat er bij vondsten uit Noord-Europa sprake kan zijn van een nauwverwante, maar nog onbeschreven soort.

Stippeltweedraadworm, verwijderd uit zijn koker.
(Microscopfoto: Mick Otten)

Zowel larven als volwassen wormen kunnen mogelijk worden meegevoerd met schepen of met schelpdiertransporten. Zo kwam *P. paucibranchiata* waarschijnlijk ook in Nederland terecht. Daar werd de soort in 2015 ontdekt door Marco Faasse in zowel het Goese als het Veerse Meer. Hij stuurde materiaal op naar de Russische specialist Radashevsky en kreeg de bevestiging dat het inderdaad om deze soort ging. In 2015 zat de soort ook achterin de Oosterschelde (Putty's Place en Bergsediepsuis) maar in lagere dichtheid. In 2016 breidde de stippeltweedraadworm zich uit naar onder andere de Zeelandbrug en was daar in het najaar misschien wel het talrijkste zichtbare bodemdier. Medio november werden ook de eerste veldjes gezien in het Grevelingenmeer. In juni en juli 2017 ontstonden daar bij het Koepeltje en het Frans Kokrif uitgebreide matten. Het vestigingspatroon in Nederland zou verband kunnen houden met een tweejaarlijkse broedval.

Ecologisch belang

P. paucibranchiata vormt grote matten van kokertjes en legt zo fijn materiaal uit het water vast. Dit kan het doorzicht bevorderen maar betekent ook concurrentie voor tweekleppigen en andere filterfeeders. De soort gedijt goed bij gebrek aan concurrentie, bijvoorbeeld bij lage zuurstofgehalten van de bodem. Het opportunistische karakter van de soort bleek ook na een olieramp in Galicië: zes maanden later piekte de soort daar met dichtheden tot 24.000 individuen/m².

Hoe zal *P. paucibranchiata* zich in de toekomst ontwikkelen? Neemt de soort op den duur weer af, zoals bij sommige andere exoten, of domineert deze worm onze kustwateren meer permanent? Uitgebreidere informatie over de stippeltweedraadworm binnenkort in [Zoekbeeld 7\(2\) 2017](#).

Verder lezen

Faasse, M.A. 2016. Dispersal of the invasive tubeworms *Desdemona ornata* and *Pseudopolydora paucibranchiata* to the Netherlands (Polychaeta: Sedentaria). *Ned. Faun. Meded.* 46: 49-56.

Zoekbeeld: <http://www.anemoon.org/publicaties/nieuwsbrief>